

УДК 316.42:314.7:005.5:316.64

JEL D74, R19

DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2024-1-13>

Роман Васильович СТАДНІЙЧУК,

доктор філософії в галузі економіки,
докторант ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»
ORCID ID: [0009-0004-7614-231X](https://orcid.org/0009-0004-7614-231X)

МЕТОДИ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ КОНФЛІКТАМИ

У статті розглянуто різноманітні методи та підходи публічної політики управління соціальними конфліктами. Аналіз методів врегулювання конфліктів виявив, що кожен з них має свої переваги та недоліки і може бути ефективним у відповідних ситуаціях. У статті розглянуті такі методи, як: переговори, медіація, арбітраж, консенсусне прийняття рішень, примусове втручання, діалог та освіта, а також конфліктологічні програми. Висновки роботи підкреслюють важливість гнучкості та адаптивності у використанні цих методів, а також активної участі громадськості у вирішенні конфліктів. Результати статті можуть бути корисними для розробки стратегій та програм управління конфліктами на рівні державної та громадської політики. Висвітлено необхідність збільшення інвестицій у медіацію та конфліктологічні програми, а також акцентується увага на розвитку інформаційних кампаній та освітніх ініціатив. Важливим є також створення сприятливого середовища для діалогу та співпраці між різними соціальними групами, що може сприяти зміцненню взаєморозуміння та зменшенню конфліктів. Підкреслено значення попередження конфліктів та розробки комплексних стратегій управління ними. Важливо враховувати специфіку різних конфліктів та використовувати різноманітні інструменти для їх вирішення. Особлива увага приділяється активній взаємодії на міжнародному рівні та забезпеченню прозорості управління конфліктами. Доведено, що успішне управління соціальними конфліктами вимагає комплексного підходу, що враховує різноманітність методів та активну участь громадськості. Результати дослідження можуть бути корисними для розробників політики, активістів.

Ключові слова: управління, соціальний конфлікт, публічна політика, метод, стратегія.

Roman STADNIICHUK,

PhD in economics, Doctoral student,
Higher educational institution academician
Yuriy Bugay international scientific and technical university

METHODS OF PUBLIC POLICY IN MANAGING SOCIAL CONFLICTS

The article explores various methods and approaches of public policy in managing social conflicts. Analysis of conflict resolution methods has revealed that each of them has its advantages and disadvantages and can be effective in corresponding situations. The article discusses methods such as negotiations, mediation, arbitration, consensus decision-making, coercive intervention, dialogue, education, and conflict resolution programs. The conclusions emphasize the importance of flexibility and adaptability in using these methods, as well as active participation of the public in resolving conflicts. The results of the article can be useful for developing strategies and programs for conflict management at the level of state and public policy. The need to increase investments in mediation and conflict resolution programs is highlighted, as well as the focus on the development of information campaigns and educational initiatives. It is also important to create a conducive environment for dialogue and cooperation among different social groups, which can contribute to strengthening mutual understanding and reducing conflicts. The significance of conflict prevention and the development of comprehensive management strategies are emphasized. It is shown that successful management of social conflicts requires a comprehensive approach that considers the variety of methods and active participation of the public. The research findings can be valuable for policy makers and activists.

Keywords: *management, social conflict, public policy, method, strategy.*

Постановка проблеми. Управління соціальними конфліктами в сучасному суспільстві є надзвичайно важливою складовою публічної політики, оскільки вони можуть суттєво вплинути на стабільність та розвиток суспільства. Однак існуючі методи управління соціальними конфліктами можуть бути неефективними або недостатньо адаптованими до сучасних реалій, тому

необхідно дослідити та проаналізувати різноманітні методи публічної політики управління соціальними конфліктами з метою виявлення їх ефективності, а також ідентифікації потенційних недоліків та шляхів їх подолання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вчені активно досліджують можливості підвищення ефективності управління конфліктами в практичній сфері публічного управління. Процес управління конфліктами був детально розглянутий такими авторами, як Л. Долинська, А. Гірник, Н. Гришина, Ю. Калюжна, Л. Карамушка, Л. Ложкін, Н. Новікова, Н. Пов'якель, Б. Хасан та інші. Особливості конфліктів у системі публічного управління були безпосередньо вивчені Д. Дзвінчуком, Т. Карловим, Н. Нижником, М. Піреном, А. Пойченком, Н. Федчуном та іншими дослідниками.

Метою статті є систематизація та аналіз методів публічної політики управління соціальними конфліктами та виявлення їх ефективності, ідентифікація ключових проблем та недоліків у цій сфері, а також розробка рекомендацій щодо подальшого вдосконалення механізмів управління соціальними конфліктами на рівні публічної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічна політика відіграє важливу роль у врегулюванні соціальних конфліктів, допомагаючи встановити механізми та стратегії для управління напруженими ситуаціями в суспільстві. Вона містить в собі створення законів, політичних програм, а також стимулює діалог та участь громадськості у процесі вирішення конфліктів. Публічна політика може також спрямовуватися на зменшення економічної нерівності та розвиток механізмів міжнародного дипломатичного співробітництва для мирного врегулювання конфліктів. Вона є важливим інструментом для забезпечення стабільності та гармонії у суспільстві, сприяючи здоровому функціонуванню та розвитку суспільства.

Публічна політика відіграє ключову роль у врегулюванні соціальних конфліктів, оскільки вона визначає стратегії, програми та механізми, за допомогою яких уряди та інші соціальні актори намагаються вирішити конфлікти та забезпечити стабільність у суспільстві. Ось деякі способи, якими публічна політика впливає на врегулювання конфліктів:

1. *Створення законодавства та політичних програм.* Уряди можуть приймати закони та розробляти політичні програми, спрямовані на вирішення конфліктів у суспільстві. Ці інструменти можуть містити правові механізми для захисту прав та інтересів різних соціальних груп, а також програми з підтримки соціальної кооперації та врегулювання конфліктів.

2. *Створення інституцій для вирішення конфліктів.* Публічна політика може сприяти створенню спеціалізованих інституцій, таких як комісії з прав людини, арбітражні та медіаційні центри, які допомагають врегулювати конфлікти та забезпечувати мирне співіснування різних соціальних груп.

3. *Стимулювання діалогу та участі громадськості.* Публічна політика може сприяти створенню умов для активного діалогу та участі різних соціальних груп у процесах вирішення конфліктів. Це може включати проведення громадських слухань, консультації з громадськістю та створення механізмів зворотного зв'язку.

4. *Економічні заходи для зменшення нерівності.* Публічна політика може також спрямовуватися на зменшення економічної нерівності та нерівності доступу до ресурсів, що може бути джерелом соціальних конфліктів. Це може включати програми соціального захисту, розвиток інфраструктури та збільшення доступу до освіти та охорони здоров'я.

5. *Міжнародні дипломатичні зусилля.* У разі конфліктів міжнародного масштабу публічна політика може включати міжнародні дипломатичні зусилля для мирного врегулювання конфліктів, таких як медіація, переговори та міжнародні договори.

Загалом, публічна політика відіграє важливу роль у вирішенні соціальних конфліктів, забезпечуючи структуровані та систематичні підходи до управління конфліктами та забезпечуючи стабільність у суспільстві.

Управління соціальними конфліктами є невід'ємною складовою будь-якого суспільства. Конфлікти можуть виникати з різних причин і мати різні наслідки для учасників та для суспільства в цілому. Вирішення конфліктів вимагає комплексного підходу та використання різноманітних методів та інструментів управління (табл. 1)

Таблиця 1. Класифікація методів управління соціальними конфліктами

Категорія методів	Опис
Переговори	Процес прямого обговорення проблем та пошук компромісів між сторонами конфлікту.
Медіація	Участь нейтральної третьої сторони для сприяння досягненню взаємоприйнятних угод між конфліктуючими сторонами.
Арбітраж	Вирішення конфлікту через вирок незалежної третьої сторони, яка має право приймати рішення.
Консенсусне прийняття	Спроба досягнення узгодженого рішення, яке задовольняє інтереси всіх сторін конфлікту.
Примусове втручання	Застосування санкцій або інших примусових заходів для припинення або управління конфліктом.
Діалог та освіта	Використання комунікації та освітніх програм для зміни уявлень та поведінки сторін конфлікту.
Конфліктологічні програми	Програми, спрямовані на дослідження та розуміння причин та механізмів виникнення соціальних конфліктів.

Джерело: складено автором з використанням [1 – 6]

Управління соціальними конфліктами є важливим аспектом сучасного суспільства. Вирішення конфліктів сприяє збереженню стабільності та гармонії в суспільстві, підвищенню рівня співпраці та розвитку. Для досягнення успішних результатів необхідно враховувати різноманітність методів управління конфліктами та адаптувати їх до конкретних ситуацій та потреб учасників конфлікту (табл. 2).

Таблиця 2. Аналіз існуючих методів управління соціальними конфліктами

Управління соціальними конфліктами	Сфера застосування	Переваги	Недоліки	Ефективність
Переговори	Всі сфери соціального життя	Створення сприятливої атмосфери для вирішення конфлікту.	Може бути часо- та енергозатратним.	Залежить від сторін, їх взаємного бажання досягти компромісу.

Продовження таблиці 2

Управління соціальними конфліктами	Сфера застосування	Переваги	Недоліки	Ефективність
Медіація	Сімейні, комерційні, громадські конфлікти	Нейтральний посередник може допомогти знайти рішення, яке задовольняє всіх учасників.	Потребує спеціальної кваліфікації медіатора. Може виникнути недовіра до медіатора або відмова однієї із сторін брати участь у медіації.	Залежить від досвіду та професійності медіатора.
Арбітраж	Бізнес, трудові спори	Швидке та ефективне рішення конфлікту.	Потребує фінансових витрат на оплату арбітрів. Може не завжди задовольнити інтереси всіх сторін.	Залежить від об'єктивності та компетентності арбітра.
Консенсусне прийняття	Громадські конфлікти, командна робота	Створює можливість для всебічного розгляду усіх аспектів конфлікту та пошуку взаємовигідних рішень.	Може бути часо- та ресурсозатратним. Може вимагати великої кількості часу для досягнення консенсусу.	Залежить від відкритості та готовності сторін до узгодження.
Примусове втручання	Конфлікти з екстремальною загрозою	Ефективне при нагальних ситуаціях, коли конфлікт може призвести до серйозних наслідків.	Може спричинити негативну реакцію та ворожнечу з боку сторін конфлікту. Може підштовхнути до загострення конфлікту.	Залежить від ситуації та об'єктивності застосованих заходів.

Закінчення таблиці 2

Управління соціальними конфліктами	Сфера застосування	Переваги	Недоліки	Ефективність
Діалог та освіта	Громадські конфлікти, міжкультурні взаємини	Сприяє покращенню взаєморозуміння та зменшенню ворожнечі між сторонами конфлікту.	Потребує часу та терпіння для досягнення позитивних результатів. Може бути неефективним у разі глибоких релігійних чи культурних розбіжностей.	Залежить від відкритості та готовності сторін до співпраці.
Конфліктологічні програми	Усі сфери соціального життя	Надають можливість зрозуміти корінні причини конфлікту та розробити стратегії його управління.	Вимагають значних ресурсів і часу для проведення досліджень та розробки програм. Можуть бути недостатньо ефективними без реальної взаємодії з учасниками конфлікту.	Залежить від якості аналізу та взаємодії з учасниками конфлікту.

Джерело: складено автором

Управління соціальними конфліктами є надзвичайно важливою складовою сучасного суспільства, оскільки конфлікти можуть виникати у будь-якій сфері життя та мати серйозні наслідки для учасників та для суспільства в цілому. Аналіз існуючих методів управління конфліктами свідчить, що кожен з них має свої переваги та недоліки і може бути ефективним у певних ситуаціях. Наприклад, переговори та медіація можуть бути корисними, коли сторони мають готовність до співпраці та компромісу, тоді як примусове втручання може бути необхідним у надзвичайних ситуаціях, коли існує серйозна загроза.

Для досягнення успішних результатів у вирішенні соціальних конфліктів важливо використовувати різноманітні методи та комбінувати їх залежно від конкретних умов та потреб учасників. Також важливо мати на увазі, що успішне управління конфліктами вимагає сприятливого середовища для взаємодії, відкритості до нових ідей та готовності до взаєморозуміння та компромісу.

Щодо вдосконалення публічної політики управління соціальними конфліктами, важливо звернути увагу на кілька ключових аспектів. По-перше, необхідно збільшити інвестиції у медіацію та конфліктологічні програми. Це означає не лише фінансову підтримку, але й навчання кваліфікованих фахівців та створення програм підтримки цих професій. Такий підхід допоможе забезпечити більш ефективне вирішення конфліктів.

По-друге, важливо розвивати інформаційні кампанії та освітні програми, які підвищують свідомість громадськості про методи управління конфліктами та роль публічної політики в цьому процесі. Така ініціатива сприятиме більшій відкритості та залученню громадськості до участі у вирішенні соціальних конфліктів.

По-третє, важливо створити сприятливе середовище для діалогу та співпраці між різними соціальними групами. Це містить в собі не лише створення механізмів зворотного зв'язку та консультацій з громадськістю, але й створення можливостей для відкритого діалогу та обміну думками.

Крім того, важливо розробити комплексні стратегії управління конфліктами, які враховують специфіку різних конфліктів та інтереси усіх сторін. Це не лише вивчення корінних причин конфліктів, але й розробка різних інструментів для їх вирішення та профілактики.

Урядам слід також активніше взаємодіяти на міжнародному рівні для обміну досвідом та розробки спільних підходів до вирішення соціальних конфліктів. Це може сприяти впровадженню більш ефективних стратегій управління конфліктами та забезпечити стабільність та гармонію у суспільстві.

Висновки. Розглянуто різноманітні підходи та інструменти, які можуть бути застосовані для ефективного врегулювання соціальних конфліктів. Аналіз методів управління конфліктами свідчить, що кожен з них має свої переваги та недоліки і може бути ефективним у певних ситуаціях. Важливою є гнучкість та адаптивність використання різних методів залежно від конкретних умов та особливостей конфлікту.

Підводячи підсумки, можна визначити, що успішне управління соціальними конфліктами вимагає комплексного підходу, включаючи публічну політику, медіацію, діалог та інші інструменти. Важливо забезпечити активну участь громадськості у процесі прийняття рішень та створення сприятливих умов для вирішення конфліктів шляхом компромісу та співпраці. Застосування цих підходів може сприяти зміцненню стабільності та гармонії у суспільстві, забезпеченню розвитку та покращенню якості життя усіх його членів. Такий підхід відкриває можливості для створення сприятливого клімату в суспільстві, де різні сторони можуть відчувати, що їхні погляди та інтереси враховані. Однак успішне врегулювання конфліктів вимагає не лише ефективних методів, а й відкритості та готовності до співпраці з усіх учасників.

Для забезпечення позитивних результатів необхідно також зосередитися на попередженні конфліктів та побудові відкритих та прозорих механізмів комунікації між усіма зацікавленими сторонами. Це може бути проведення тренінгів з навичок спілкування та врегулювання конфліктів, а також створення форумів для обговорення та вирішення проблем тощо.

Успішне управління соціальними конфліктами є важливою передумовою для стабільного розвитку суспільства. Шляхом поєднання різноманітних методів та залучення громадськості до процесу прийняття рішень можна створити більш гармонійне та демократичне суспільство, де кожен має можливість висловити свої погляди та брати участь у формуванні майбутнього.

© **Стаднійчук Р.В., 2024**

ЛІТЕРАТУРА

1. Adam, C., Hurka, S., Knill, C., & Steinebach, Y. (2019). Policy accumulation and the democratic responsiveness trap. *Cambridge University Press*.
2. Capano, G., & Howlett, M. (2020). The knowns and unknowns of policy instrument analysis: Policy tools and the current research agenda on policy mixes. *SAGE Open*. № 10(1). С. 1 – 13.
3. Knutsen, C. H., Gerring, J., Skaaning, S.-E., Teorell, J., Maguire, M., Coppedge, M., & Lindberg, S. I. (2019). Economic development and democracy: An electoral connection: economic development and democracy. *European Journal of Political Research*. № 58(1). С. 292 – 314.
4. Wehrmann, B. (2019). Limits to growth: Resistance against wind power in Germany. *Clean Energy Wire*. <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/fighting-windmills-when-growth-hits-resistance>.

5. Givi BEDIANASHVILI, Hanna ZHOSAN, Sergiy LAVRENKO Modern digitalization trends of Georgia and Ukraine. Published in Scientific Papers. Series «*Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development*». Vol. 22. ISSUE 3. 2022. <https://managementjournal.usamv.ro/index.php/scientific-papers/current>.

6. Olha Garafonova, Hanna Zhosan, Viktoriia Marhasova, Nataliia Tkalenko, Kateryna Trukhachova. MATRIX METHOD OF COMPETITIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF ECONOMIC ACTIVITY OF HOSPITALITY ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF STRATEGIZATION AND DIGITAL TRANSFORMATION. «*MANAGEMENT THEORY AND STUDIES FOR RURAL BUSINESS AND INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT*». Vol. 43. Issue 2. Pp. 237 – 248. 2021. <https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/2355>.

REFERENCES

1. Adam, C., Hurka, S., Knill, C., & Steinebach, Y. (2019). Policy accumulation and the democratic responsiveness trap. *Cambridge University Press*.

2. Capano, G., & Howlett, M. (2020). The knowns and unknowns of policy instrument analysis: Policy tools and the current research agenda on policy mixes. *SAGE Open*. No. 10(1). Pp. 1 – 13.

3. Knutsen, C. H., Gerring, J., Skaaning, S.-E., Teorell, J., Maguire, M., Coppedge, M., & Lindberg, S. I. (2019). Economic development and democracy: An electoral connection: economic development and democracy. *European Journal of Political Research*. No. 58(1). Pp. 292 – 314.

4. Wehrmann, B. (2019). Limits to growth: Resistance against wind power in Germany. *Clean Energy Wire*. <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/fighting-windmills-when-growth-hits-resistance>.

5. Givi BEDIANASHVILI, Hanna ZHOSAN, Sergiy LAVRENKO Modern digitalization trends of Georgia and Ukraine. Published in Scientific Papers. Series «*Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development*». Vol. 22. ISSUE 3. 2022 <https://managementjournal.usamv.ro/index.php/scientific-papers/current>.

6. Olha Garafonova, Hanna Zhosan, Viktoriia Marhasova, Nataliia Tkalenko, Kateryna Trukhachova MATRIX METHOD OF COMPETITIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF ECONOMIC ACTIVITY OF HOSPITALITY ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF STRATEGIZATION AND DIGITAL TRANSFORMATION. «*MANAGEMENT THEORY AND STUDIES FOR RURAL BUSINESS AND INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT*». Vol. 43. Issue 2. Pp. 237 – 248. 2021. <https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/2355>.

СТАТТЯ НАДІЙШЛА ДО РЕДАКЦІЇ 05.03.2024